

13. medzinárodné sympóziu o problémoch krajinnokoekologického výskumu

Tradícia usporadúvania medzinárodných sympózií o problémoch krajinnokoekologického výskumu na Slovensku sa datuje od r. 1967. Odborníci z ekologickej a environmentálnej zameraných vedných disciplín z európskych krajín sa na nich stretávajú pravidelne v trojročných intervaloch, na rok 2003 pripadlo už trináste pokračovanie. Tieto stretnutia predstavujú medzinárodné diskusné fórum o problematike, trendoch a praktickej realizácii krajinnokoekologického výskumu na Slovensku v porovnaní s inými európskymi krajinami.

Organizačnú garanciu nad prípravou tohto podujatia prevzal Ústav krajinnnej ekológie SAV v Bratislave v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR, prírodovedeckými fakultami Univerzity Komenského v Bratislave a Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, ako aj ďalšími vedeckými inštitúciami.

Medzinárodné sympóziu pod názvom *Krajinná ekológia – medzinárodný integrujúci prostriedok v environmentálnej problematike* sa uskutočnilo v dňoch 30. septembra – 3. októbra 2003 v priestoroch kaštieľa v Mojmírovciach, v blízkosti mesta Nitra.

Doterajšia tradícia medzinárodných sympózií o problematike komplexného ekologickeho výskumu predstavuje základ sformovania a konfrontácie získaných poznatkov, ako aj možnosti rozvoja moderných smerov základného a aplikovaného výskumu v krajinnnej ekológii. Nemenej dôležitou témou, o ktorej sa diskutuje, je environmentálna výchova a vzdelávanie mladej generácie, v ktorej rukách bude zachovanie a ochrana životného prostredia (krajiny).

Na úvodnom slávnostnom programe sa zúčastnili významné osobnosti univerzít a Akadémie: László Miklós, minister životného prostredia

SR, prof. Libor Vozár, dekan Fakulty prírodných vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, doc. Miloslav Kuhn, prodekan Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Ing. Július Oszlányi, riaditeľ Ústavu krajinnnej ekológie SAV v Bratislave, prof. Florin Zigray, riaditeľ Rakúskeho ústavu pre východnú a juhovýchodnú Európu, prof. Milan Ružička, vedúci Katedry ekológie a environmentalistiky, spoločného pracoviska Fakulty prírodných vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a Ústavu krajinnnej ekológie SAV v Bratislave.

Odborní garanti medzinárodného sympózia vo svojich plenárnych prednáškach zhodnotili nové trendy v krajinnnej ekológii u nás i vo svete.

Riaditeľ Ústavu krajinnnej ekológie SAV Ing. Július Oszlányi predstavil vo svojom referáte koncepciu a odborné zameranie garančného pracoviska, ktoré významným podielom prispelo k rozpracovaniu teoretických a metodických základov krajinnokoekologického výskumu. Najnovšie poznatky krajinnokoekologického výskumu na Slovensku, v členských i asociovaných krajinách EÚ sa premietajú aj do vedeckých aktivít ústavu, čoho dôkazom je jeho partnerstvo v mnohých medzinárodných projektoch 5. a 6. rámcového programu EÚ.

Minister životného prostredia SR László Miklós vo svojom príhovore zdôraznil skutočnosť, že udržateľný rozvoj prestáva byť po Summite Zeme (Rio de Janeiro, 1992) len pojmom pre environmentalistov a že riešenie tradičných environmentálnych problémov, ako je znečistenie ovzdušia, vody a pôdy nie je len záležitosťou štátnej ochrany prírody a environmentálne orientovaných inštitúcií, ale musí spočívať na troch pilieroch: environmentálnom, sociálnom a ekonomickom. Ďalej uviedol, že samotná

environmentálna politika v rámci udržateľného rozvoja nadobudla na význame. Množstvo nových podnikov sa odzrkadlilo prijatím viacerých medzinárodných dohôd, v počte novovytvorených subjektov, alebo v zmene orientácie organizácií už existujúcich na medzinárodnom fóre.

Prof. Milan Ružička, nestor krajinnnej ekológie na Slovensku, vo svojej plenárnej prednáške uviedol, že na počiatku rozvoja krajinnnej ekológie u nás bola potreba riešenia praktických problémov ochrany životného prostredia v harmónii s požiadavkami spoločnosti na funkčné využitie krajiny. Rozpracovanie teoretických a metodických základov krajinnokoekologického plánovania je úzko späté s rozvojom krajinnnej ekológie ako jednej z vedných disciplín, ktoré významne participujú na riešení problémov ochrany a starostlivosti o životné prostredie.

Odborný program konferencie tematicky obsahoval nasledujúce oblasti:

- nové poznatky a trendy v krajinnnej ekológii a environmentalistike,
- environmentálna výchova a vzdelávanie,
- aplikácia nových poznatkov v krajinnnej ekológii a environmentálnej praxi,
- integrujúce programy členských a asociovaných krajín EÚ.

Počas dvoch dní účastníci sympózia prezentovali prevažne na príkladových štúdiách nové metodické postupy výskumu a monitorovania súčasného stavu a zmien v krajine. Aktuálnosť zvolených tematických okruhov potvrdila pomerne vysoká účasť renomovaných odborníkov (108 účastníkov z desiatich krajín Európy a Ázie). Na sympóziu odznelo 62 prednášok a odborný program tematicky doplnilo 55 posterov.

Slávnostného ukončenia sa ujal prof. Milan Ružička, ktorý vyjadril nádej, že na 14. medzinárodnom ekologickeho sympóziu, ktoré sa bude konať o tri roky, sa stretnú odborníci s rovnakým entuziazmom a nadšením riešiť súčasné problémy životného prostredia, ako na tomto podujatí.

Súčasťou sympózia bola exkurzia do blízkej oblasti známej vinohradníckou tradíciou a mnohými historickými a architektonickými pamiatkami. Účastníci navštívili obce Brhlovice, Bohunice a Sebechleby, ako aj najstaršiu historickú pamiatku mesta Levice, kamenný hrad z 13. storočia so zachovanou časťou hradného

areálu, Dóbovským kaštieľom a kapištánskou budovou s postupne sa obnovujúcou expozíciou vlastivedného charakteru. Navštívené kultúrnohistorické pamiatky sú výnimočným príkladom toho, ako človek dokázal využiť danosti vlastného životného prostredia a zachovať ich pre ďalšie generácie.

Zdena Krnáčová

Prvý geopark na Slovensku

Nedotknutá príroda ponúkla človeku svoje bohatstvo, on sa ho však zmocnil natoľko, až si prestal uvedomovať, že mu tým ponúkla len šancu na prežitie. Človek svojou činnosťou prírodné prostredie neustále pretvára, a tak sa krajina čoraz viac vzdaluje od pôvodného stavu. Súčasný obraz krajiny odzrkadľuje tisícročnú interakciu človeka s prírodou. Spolupôsobením prírodných podmienok a antropických aktivít sa vytvorili hodnoty, ktoré predurčujú prosperitu tohto regiónu či sídla.

Obraz banskoštiavnickej krajiny sa chápe ako hodnota, symbol, ako informačný nositeľ rôznych emocionálnych, zmyslových a estetických hodnôt. Bývalé kráľovské mesto Banská Štiavnica i jeho okolie rozkvitli a zažili najväčšiu slávu v období ťažby vzácnych kovov, najmä zlata a striebra. Po vyčerpaní zlata a striebromonosných rúd akoby tu zastal čas. Prírodné bohatstvo a kultúrnohistorické dedičstvo mu však dávajú šancu začať novú etapu rozvoja, odzrkadľujúcu sa v rozvoji cestovného ruchu.

Banskoštiavnickej krajina ponúka pestrú paletu prírodných a kultúrnohistorických zaujímavostí, ktoré však treba návštevníkom sprístupniť takou formou, aby nenastal opačný proces – jej devastácia. Bu-

dúcnosť tohto regiónu sa nesie v duchu obnovy lokality, aby návštevníci mohli obdivovať harmonické spojenie človeka s krajinou a obnovenými ekosystémami. Táto nie jednoduchá problematika sa začala riešiť prostredníctvom rozvojového projektu UNESCO *Geopark*, ktorého autorom a hlavným riešiteľom je Štátny geologický ústav Dionýza Štúra v Banskej Štiavnici a na odbornej časti projektu od r. 2000 spolupracujú ďalšie inštitúcie: Slovenská agentúra životného prostredia v Banskej Bystrici, Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici a Katedra UNESCO pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj TU Zvolen so sídlom v Banskej Štiavnici.

Podľa UNESCO Division of Earth Sciences sa vo väčšine krajín väčšmi zdôrazňuje ochrana živej prírody a menej sa zohľadňuje geologické dedičstvo. Preto UNESCO uviedlo program *Geopark* ako „novú stratégiu v záujme zvýšenia hodnoty tých miest na povrchu Zeme, ktoré sú kľúčovými svedkami jej histórie, ako nadstavbu existujúcich národných a medzinárodných iniciatív.“

Geopark Banská Štiavnica je novým rozvojovým projektom tohto regiónu. Jeho ambíciou je vybudovať spoluprácu s partnermi v cestovnom ruchu, obcami, múzeami, galériami, podnikateľmi a investor-

mi, a tak podnietiť záujem verejnosti o túto časť slovenskej krajiny s bohatou históriou a krásnou prírodou.

29. máj 2003 bol pre Banskú Štiavnicu, jej obyvateľov a návštevníkov dňom s veľkým D. Minister životného prostredia SR László Miklós slávnostne otvoril *Informačné centrum a stálu expozíciu Geoparku Banská Štiavnica*.

V Informačnom centre, ktoré sídli v budove Slovenského banského múzea – Berggericht na Námestí sv. Trojice č. 6 (tel. 045-6920681), sa môžu návštevníci zoznámiť s ďalšími realizovanými aktivitami v rámci projektu *Geopark*, ako napríklad vydanou *Regionálnou učebnicou environmentálnej výchovy pre I. ročník základných škôl*, ktorá už bola i regionálne distribuovaná. Pozornosť si zaslúži i *Náučný geologický chodník Paradajs* s 19 zastávkami, ktorý bude prezentovať 86 druhov hornín nachádzajúcich sa na povrchu Štiavnických vrchov. Tieto horniny sa významnou mierou podieľajú na zložitej geologickej stavbe stratovulkánu.

Jednotlivé časti geoparku – chodníky, trasy, areály – budú označené tabuľkami a budú ich sprístupňovať postupne. Návštevníci sa tam budú môcť orientovať prostredníctvom dvojazyčných sprievodcov a turistických máp.

O ďalších zaujímavostiach a plánovaných aktivitách v rámci projektu *Geopark* sa môžu návštevníci Banskej Štiavnickej krajiny dozvedieť v spomínanom informačnom centre. V Informačnom liste, ktorý poskytuje základné informácie o *Geoparku*, sa uvádza: „*Geopark* nie je len geologickým parkom, ale aj parkom turistickým, so zachovaným kultúrnym dedičstvom, udržiavaným prírodným prostredím a tiež neobmedzenými možnosťami ako príjemne stráviť čas.“ Preto ho odporúčame do pozornosti turistom i návštevníkom Banskej Štiavnickej krajiny a jej okolia.

Zuzana Líšková